

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

תוכן

- א. מעשה ידיה ומציאתה אף על פי שלא גבתה מת האב הרי הן של אחין.....1
- ב. המפתה נותן בושת ופגם וקנס ... לאביה איצטריך ליה ... מפתה מדעתה עבד1
- ג. אנסת ופיתית את בתי והוא אומר לא אנסתי ולא פיתיתי משביעך אני ואמר אמן ואח"כ הודה חייב2
- ד. אף על פי שאינו משלם קנס ע"פ עצמו אבל משלם בושת ופגם.....3
- ה. המית שורך את עבדי...או שאמר לו עבדו הפלת את שיני ... וסימית את עיני והוא אומר ... ונשבע והודה ... אף כל שהן ממון יצאו אלו שהן קנס4

דף מב.

א. מעשה ידיה ומציאתה אף על פי שלא גבתה מת האב הרי הן של אחין

יבואר להלן דף מג. בעזחי"ת

ב. המפתה נותן בושת ופגם וקנס ... לאביה איצטריך ליה ... מפתה מדעתה עבד

בוגרת התובעת קנס על כך שפיתה אותה הנתבע, ובא עליה והבטיח לה לשאתה לאשה. ועתה שלא נשאה רוצה ממנו בושת ופגם שאילולי שישאנה לא היתה מוכנה להבעל לו אפילו הוא מודה, אם לא הבטיח כן בעת מעשה אלא לפניו אינו חייב לה כלום¹. וי"א שחייב².

¹ היכא דהיא בוגרת וסמוכה על שולחן אביה, עי' בבית מאיר בשו"ע אבהע"ז סי' קעז סעיף א שעלה ונסתפק בדיון זה.

² בשו"ת מהרימ"ץ סי' קח שיש בוגרת שיש לה בושת ופגם. שמא תאמר הא מחלה כיון שהיא מפותה, י"ל שבושת ופגם הוא לאביה שאביה נפגם בנידולין שנידל ומתבייש, וא"כ אינה יכולה למחול.

הלכות הדרה היומי

מסכת כתובות

אם הודה שהבטיח בעת מעשה שהוא יכסה על בושתה ופגמה. י"א שחייב לה בושת ופגם, ואם הוא כופר שהבטיח כן אך אינו כופר בכך שבא עליה על הנתבע לשלם³ לתובעת סכום מסוים כתמורה לשבועת היסת שחייב⁴. וי"א⁵ שאינו חייב.

כל זה דוקא באשה שאינה בחזקת מופקרת לכל, אבל אם בחזקת מופקרת אין נזקקין לה כלל לדבריה לבזות ולבייש בני אדם הגונים בטענה זו⁶. וראוי לנעול דלת בפני הזונות המופקרות, שיתנו עיניהם בבני עשירים לביישם בחינם.

אכן אם יש עדי כיעור או רגלים לדבר כפי ראות עיני הדיינים, אז ראוי להחמיר עליו.

ג. אנסת ופיתית את בתי והוא אומר לא אנסתי ולא פיתיתי משביעך אני ואמר אמן ואח"כ הודה חייב

אדם שחייב לחברו ממון (כתוצאה מהלוואה, מפקדון, נזק או מגזילה וכדומה) והכחיש ונשבע לשקר, ולאחר מכן הודה על כך חייב להביא קרבן אשם הנקרא "אשם גזילות", על שבועתו שכופר בממון שיש לחברו בידו, או שבועתו של מי שכופר בתביעת ממון של חברו.

שבועה זו נקראת "שבועת הפקדון" על שם שפתח בה הכתוב (יקרא ה פסוק כא)

³ פסקי דין – ירושלים דיני ממונות ובירורי יהדות ופס"ד המתחיל בעמוד קיז ס בהרכב הדיינים: הרב אברהם דב לוין, אב"ד; הרב שמואל ביבס; הרב ברוך שרגא.

⁴ הרמ"א באבהע"ז סי' קעז סעי' ה וח"מ סי' פז סעי' כה, ועיין בערוך השלחן סי' פז סעי' לג ושם סעי' כז שאפי' באה האשה לבי"ד ואומרת נתעברתי מפלוני ואני תובעת ממנו מזונות בעד הולד, דעיקר תביעתה עתה בבי"ד לפי הנראה הוא על ממון, מ"מ אין משביעין אותו היסת בטענה זו, דבכה"ג לא תקנו רבנן, וכ"ש בזמן שיש לחוש שהפרוצות יביישו אנשים כשרים להטיל עליהם שבועה ולהוציא מהם ממון בעד השבועה, דאין מטילין עליהם גם ח"ס. עכ"ל. אולם יש לדון במקרה זה שמורה בהתנהגות בלתי מוסרית אתה מקום לחייבו היסת על כפירתו, ותמורת השבועה יש לחייבו בסכום מסוים.

⁵ במהרי"ק שורש קסו הביא ראיות על כך וז"ל: ועל דבר המפותה פשיטא ופשיטא דמאחר שכבר עברו עליה ימי הנעורים ויש עדין ועידנים שיצתה לבגד, א"כ אין לה בושת ופגם כיון שנתפתתה דהא מחלה, ופשיטא בזה דין הבוגרת והיתומה שזה כיון שבגרה יצתה מרשות אביה ומחילתה מחילה. ובשו"ת מהרי"ק שורש קכט "לענ"ד נראה דאף אם נאמר דבכה"ג לא תועיל המחילה דחשיב כמחילה בטעות, מ"מ היינו דוקא היכא שהתנה כן עמה בשעת בעילה ממש, אבל אם קודם לכן הבטיחה כן ולאחר זמן בא עליה סתם ולא הזכירה לו באותו שעה שישאנה, בכה"ג לא אמרינן דאדעתא דהכי מחלה ועוד בר מן דין נראה לענ"ד אפילו התנה עמה בשעת מעשה ממש אפ"ה אינו משלם לא קנס ולא בושת ופגם כיון דמ"מ מדעתה עבד. ואף על גב דפשיטא דבעלמא אמרינן דמחילה בטעות לא היא מחילה, י"ל דשאני הכא שנבעלה שלא ע"י קדושין, נליא דעתה דלא איכפת לה בבושת ופגם ולא נתכוונה זו אלא להנאות בעילה, דהא פשיטא כביעתא בכוחהא דא"א לחייב הנטען הוזה מאחר שהוא כופר מכל וכל ואומר שלא בא עליה מעולם.

⁶ בשו"ת שבות יעקב ח"ב סי' קלז, ובכה"ג סי' קלח

הלכות הדין היומי

מסכת כתובות

נפש פי תחטא ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו.

אין הקרבן מכפר על "שבועת הפקדון" אלא אם כן הנשבע השיב תחילה את המזון לבעליו, שנאמר (שם פסוק כג) והשיב את הגזלה אשר גזל או את העשק אשר עשק או את הפקדון אשר הפקד אתו.

מלבד תשלום הקרן, על הנשבע להוסיף גם חומש⁷. אולם, אין הוספת החומש מעכבת את כפרתו, וגם אם הקריב את אשמו קודם שנתן את החומש, עוון השבועה מתכפר לו.

שבועת הפקדון נוהגת רק בתביעת ממון שגם אם היה מודה בה היה חייב לשלמה, אך הכופר בתביעת תשלומי קנס ונשבע על כך לשקר ולאחר מכן הודה פטור, שכן "המודה בקנס פטור". אולם חייב בשבועת ביטוי שהרי נשבע על שקר.

אולם התובע את חבירו⁸ בדבר שיש בו קנס, ויש בו גם ממון שהוא משלם אותו על פי הודאתו, וכפר בכל ונשבע, הרי זה חייב משום שבועת הפקדון.

כיצד תבעו ואמר לו אנסת או פתית בתי, והוא אמר לא אנסתי ולא פתיתי ונשבע, חייב בשבועת הפקדון, שאע"פ שאינו משלם קנס על פי עצמו, אילו הודה היה משלם בשת ופגם ובאונס גם צער⁹, על פי עצמו.

ד. אף על פי שאינו משלם קנס ע"פ עצמו אבל משלם בושת ופגם

⁷ חומש מלבר, כלומר: רבע הסכום שכפר בו

⁸ רמב"ם הלכות שבועות פרק ח הלכה ג

⁹ כמש"כ הרמב"ם בהל' נערה בתולה ב ו נותבאר לעיל דף מא.

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

כבר התבאר לעיל דף מא. שלמרות שהאומר אנסתי או פתיתי בתו של פלוני¹⁰ אינו משלם קנס, שאין אדם משלם קנס¹¹ בכל מקום בהודאת פיו אלא על פי עדים, אבל משלם בשת ופגם ובאנוסה צער¹², בהודאת פיו, וכן בת שתבעה איש בדין ואמרה לו אנסת או פתית אותי והוא אומר לא היו דברים מעולם, הרי זה נשבע שבועת הסת, שאילו הודה היה משלם לה בשת ופגם וצער על פי עצמו.

ובזמן הזה שאין דנים בבית דין דיני קנסות י"א¹³ שחייב קנס בהודאתו. וליכך אם תפסה אין מוציאין מידה, וי"א¹⁴ שדינו כדין מודה בקנס, ואין מועיל תפיסה.

ה. המית שורך את עבדי...או שאמר לו עבדו הפלת את שיני ... וסימית את עיני והוא אומר ... ונשבע והודה ... אף כל שהן ממון יצאו אלו שהן קנס

האומר לחבירו¹⁵ המית שורך את עבדי, וחייב קנס שלושים שקלים, וכפר ונשבע, והעבד שתבע רבו ואמר הפלת שני וסימית עיני, ולכן הוציאני לחירות¹⁶, וכפר ונשבע פטור מקרבן שבועת הפקדון, שאילו הודה לא היה משלם מפני שהוא קנס¹⁷, אבל חייב בשבועת ביטוי וכן כל כיוצא בזה.

¹⁰ ואיירי באופן שאין מועילה מחילתה כגון שאמרה בעת שבעל אותה שאינה מוחלת כדלעיל דף מ. או שיש לה אב שאינה יכולה למחול שהרי כל שבחה שלו והיא התובעת כיון שהיא הבעל דין ביחס למעשה שנעשה לה אבל תובעת עבור אביה וכמש"כ בכס"מ שם. ועיין ערוה"ש אבן העזר סימן קעז סעיף כח, ועיין אבן האזל הלכות חובל ומזיק פרק ה הלכה ו שכתב ואף דאיתא בגמ' דמפותה אין לה צער, י"ל דזהו דוקא במפותה אבל כשאינה רוצה רק דזווי אנוסה מסתבר דיש לה צער.

¹¹ רמב"ם הלכות נערה בתולה פרק ב הלכה יב

¹² ודוקא באנוסה אבל חובל בחבירו אינו מלשם צער על פי עצמו כמבואר שם דף מא.

¹³ סמ"ע סימן א ס"ק יח, משום דקי"ל כהרמב"ן [בספר הזכות כתובות ט"ו ע"א מדפי הרי"ף] דבזמן הזה לא מיפטר בהודאתו ואפילו לא באו עדים, וכדבריו סתם הטור לקמן בסימן שמ"ח [סעיף ז' – ח']

¹⁴ ש"ך יורה דעה סימן רסז ס"ק נב, ואף על גב דודאי קי"ל דהודאת בע"ד כק' עדים דמי אפילו לחיוב אפילו בזמן הזה וכמו שנתבאר בח"מ סימן ע"ט ופ' וכמה דוכתי היינו דוקא במילי דמונא אבל במילי דקנסא כיון דאין דנין דיני קנסות בזמן הזה ולא מהני הודאתו לפטור א"כ הודאתו לחיוב נמי לאו הודאה היא

¹⁵ רמב"ם שם הלכה ב

¹⁶ דשן ועין קנסא נינהו שכל המשלם יותר ממה שהזיק או שדמיו קצובים בתורה הוי קנס. רדב"ז שם

¹⁷ ואע"ג שבלא"ה אין חייב שבועה על עבדים שהוקשו לקרקעות ופטור משום כך משבוע הפקדון כמבואר ברמב"ם שם פרק ז הלכה ג ד, מ"מ כאן שדמיו קצובים ויותר ממה שהזיק לא חשיב דמי העבד ולהכי לא חשיב שבועה על עבדים. עיין אור שמח הלכות טוען ונטען פרק ה הלכה ב